

FREDERIC CHOPIN

Avand un suflet sensibil si nobil Frederic Chopin a fost un artist romantic tipic; compozitiile sale cu o tonalitate personala au avut un efect determinant aproape o jumătate de secol asupra stilului interpretativ al concertelor de pian, acestea fiind preferate si azi in programele de concerte.

Cand auzim de Chopin de regula ne vine in minte un singur instrument muzical: pianul. Cu toate ca niciodata nu i-a placut sa dea concerte, aparand doar de 30 de ori in fata publicului, ca pianist era mai bun decat multi virtuozii ai secolului al XIX-lea. A contribuit foarte mult la schimbarea muzicii pentru pian. Prietenul sau Robert Schumann caracteriza compozitiile cu stil novator ale lui Chopin drept "lovituri de tun ascunse intr-un buchet de flori".

Copilaria din Polonia

Tatal lui Frederic a parasit Franta inca in tinerețe si s-a stabilit in Polonia, unde a cunoscut-o pe Justyna Krzyzanowska, cu care s-a casatorit in 1806. Viitorul compozitor s-a nascut in Zeiazowa Wola, un sat mazovian langa Varsovia. Dupa registrul starii civile din biserica satului, s-a nascut la data de 22 februarie 1810, dar dupa afirmatia mamei sale a vazut lumina zilei in 1 martie. A avut trei surori - Ludwika, Izabela si Emilia - cu care si-a petrecut copilaria fericita.

Frederic a fost un copil minune. Desena caricaturi, scria poezii - si fara o pregatire formala - canta la 4 maini la pian cu sora sa, Ludwika. La varsta de 6 ani a luat primele lectii de pian de la un profesor local, care i-a facut cunoscut repertoriul clasic german, mai ales compozitiile lui Johann Sebastian Bach. Improviza cu placere, iar la varsta de 7 ani, in 1817, a realizat prima compozitie, o poloneza. Tanarul compozitor a fost desemnat cu mandrie de presa poloneza drept un geniu. Vestea s-a raspandit cu repeziciune printre melomani si a fost coplesit cu invitatii de a concerta in fata publicului. Debutul sau concertistic a avut loc la varsta de 8 ani.

De la varsta de 11 ani Frederic a invatat componistica la Conservatorul din Varsovia, nou infiintat. La varsta de 15 ani i-a aparut Rondoul in do-minor opus 1 compus pentru pian. Studiile mai aprofundate le-a inceput cu un an mai tarziu, in 1826, sub conducerea profesorului J. Elsner. In acest timp - ca de altfel in toata viata lui - a fost un participant pasionat la serate muzicale, concerte si spectacole de opera. Varsovia insa nu facea parte din centrele muzicale europene importante. In scurt timp Chopin a simtit nevoia de a pleca in strainatate pentru a dezvolta, imbogati si aprofunda capacitatile sale muzicale.

In 1829 tanarul artist dadea concerte la Viena si avea un succes rasunator. Pe vienezi i-a uluit noutatea muzicii sale. S-a intors in Varsovia, dar cu intentia ferma de a realiza o cariera internationala.

Nu s-a lasat nici de activitatea componistica - in aceasta perioada s-au nascut 2 concerte pentru pian si orchestra, si o variatiune pe aria La ci darem da mano din opera Don

Giovanni de Mozar. Chopin a compus concertele pentru a-si etala calitatile de orchestrator. Acetse opere au contribuit si la imbogatirea tehnicii sale interpretative pianistice. Muzica lui Chopin, pe langa virtuoziitatea sa, poarta si un mesaj profund contrar altor compozitori care scriau doar pentru etalarea virtuoziitatii instrumentale. Digitatia, utilizarea pedalelor si ritmul au facut tonalitatea pianului mai colorata, i-au marit expresivitatea, stilul interpretativ introdus de compozitorul polonez a devenit determinant in cadrul artistilor instrumentisti in urmatoarea jumata de secol.

Talentul muzical iesit din comun al lui Chopin a devansat epoca sa. Contemporanii sai apreciau rafinamentul si nuanta compozitiilor sale, dar nu au remarcat faptul ca limbajul muzical al lui Chopin era absolut nou si in intregime polonez.

In Paris prin Viena

In 2 noiembrie 1830, la varsta de 20 de ani, a parasit Polonia. Luandu-si ramas bun de Varsovia, si parca presimtiind ca nu se va mai intoarce niciodata in tara, a luat cu el un pumn de pamant natal intr-un vas de argint.

Cu toate ca si-a petrecut numai copilaria si tineretea timpurie in Polonia, toate compozitiile sale ulterioare sunt patruse de un "suflet" polonez specific si cele mai vesele piese muzicale au o nota de melancolie.

Chopin a petrecut opt luni in Viena si a sustinut numai doua concerte. Din Viena a pornit spre Paris, capitala artistica europeana a timpului. Pe acest drum a aflat ca rusii reprimasera intr-un mod sangeros rascoala poloneza din noiembrie. La aflarea acestei vesti, intr-o dispozitie disperata s-a nascut studiul Cantec Revolutionar. Conform unelor surse tanarul compozitor era in legatura cu miscarea revolutionara, avand ca tel eliberarea Poloniei de sub jugul tarist.

Anii petrecuti la Paris

Chopin a sosit la Paris in 1831. Capitala franceza i-a devenit a doua patrie, dar compozitorul nu era fericit. In aceasta perioada traiau foarte multi emigranti polonezi la Paris. In anturajul lor Chopin a intrat in cercul oamenilor bogati si influenti. In schimb el a ramas sarac. In prima perioada isi asigura subzistenta din lectii de pian - serviciile sale fiind solicitate mai mult de polonezi. Insa dupa ce a concertat la o serata muzicala a bogatei familii Rothschild a devenit cel mai cautat profesor de pian din Paris. Pentru cate o lectie de pian elevii trebuiau sa plateasca sume considerabile, si in scurt timp Chopin n-a mai dus lipsuri. In scrisorile din aceasta perioada adresate familiei sale se lauda cu faptul ca inaintea lui s-au deschis cele mai renumite saloane, unde se bucura de anturajul aristocratilor, al ministrilor si al deputatilor.

In aceasta perioada Parisul era centrul cultural si intelectual al Europei. Dintre prozatori traiau aici Honore de Balzac, Victor Hugo, Stendhal, George Sand; dintre poeti Alfred de Musset, Alfred Victor de Vigny si Heinrich Heine; dintre compozitori Hector Berlioz, Felix Mendelssohn si Giacomo Rossini si foarte multi pictori in frunte cu Eugene Delacroix.

Dar talentul nu era suficient pentru ca cineva sa devina renumit in Paris. Neaparat trebuia sa participe in viata de societate, care in vremea respectiva se concentra in saloane. Aici, la diferitele intruniri se dadeau deseori si concerte pentru un public cu numar redus dar foarte select. Notabilitatile bogate isi permiteau ca saloanele lor sa devina adevarate sali de concerte. De exemplu fabricantul de paine, Pleyel a construit in sala sa de oaspeti o scena inconjurata de perdele groase de catifea. Si Chopin a dat multe concerte pentru elita societatii pariziene. Ca atare era inconjurat de personalitati de seama. A fost favoritul rasfatat al saloanelor aristocratiei, si totusi nimeni nu a ghicit in el omul care suferea enorm din cauza sortii nemiloase a patriei sale.

Cu toate loviturile istorice suferite de patria sa, nu si-a intrerupt activitatea componistica; in aceasta perioada a elaborat mai multe compozitii solistice pentru pian, insa cariera sa ca maestru interpretativ nu a avut o evolutie plina de succese. Nici temperamentul si nici starea sanatatii lui Chopin nu erau potrivite pentru a duce viata plina de surmenaj a virtuozilor care dau concert dupa concert. In stilul sau interpretativ intensitatea sunetelor nu era suficient de mare pentru a umple complet o sala mare de concerte. In plus, inaintea fiecarui concert avea un trac urias.

Marea parte a maturitatii Chopin a petrecut-o la Paris, facand numai ocazional deplasari mai mici sau mai mari. In 1835 a vizitat Dresda, unde s-a indragostit de tanara de 16 ani, Maria Wodzinska, cu care a vrut sa se casatoreasca. Dar parintii Mariei s-au impotrivit acestui mariaj, si astfel idila s-a terminal repede. Tot in acelasi an, prin intermediul unui compozitor romantic german, mai tanar cu un an, Mendelssohn, l-a cunoscut pe Robert Schumann, un alt compozitor german de aceeaasi varsta, ale carui elogii au contribuit la raspandirea numelui sau in toata Germania. Variatiunile sale compuse pe tema ariei La ci darem au fost salutate de compozitorul german cu urmatoarele cuvinte: "Domnilor, jos palaria. Iata un geniu".

Muzica lui Chopin

Chopin si prietenul sau mai in varsta cu un an, carismaticul compozitor maghiar Franz Liszt, erau personalitati determinante printre pianistii epocii lor. Legatura lor n-a fost fara probleme, din cauza ca aveau rapoarte diferite fata de muzica. Conceptia lui Chopin era mai clasica si mai disciplinata: pe pianul sau intotdeauna statea un metronom si facea excese de furie daca vreunul din discipoli nu respecta masura. Stilul interpretativ al lui Liszt era plin de bravada, ii placea sa-si etaleze calitatile, era predispus sa "corecteze" compozitiile altora in timpul interpretarii. Dupa o anecdota a timpului, la un concert, Liszt interpretand o nocturna de Chopin, a "imbogatit-o" cu toate infloriturile muzicale posibile. Acest lucru l-a enervat la culme pe Chopin care l-a "sfatuit" pe Liszt ca, ori sa cante cum este scris ori sa nu cante deloc.

Cu toata factura "clasica" a lui Chopin, si el incerca sa faca muzica mai variata. Utiliza adesea asa-zisa tehnica rubato, care consta dintr-o abatere fina de ritm - incetinind anumite masuri si accelerand altele - astfel incat tempoul de baza al piesei muzicale nu se schimba. In interpretarea compozitiilor sale Chopin isi permitea o anumita libertate - aceeaasi compozitie nu era niciodata interpretata la fel. Acesta era si o consecinta a spontaneitatii muzicii sale, compozitiile lui luand deseori nastere din improvizatii. Cu

toate acestea Chopin compunea incet si atent. Fata de improvizatiile sale fluente activitatea componis-tica era un proces obositor, in timpul caruia autorul isi schimba cate o fraza de nenumarate ori. Un martor a povestit ca daca era nemulțumit de rezultatele muncii sale, se enerva la culme si se comporta ca un nebun.

Chopin a compus aproape numai piese pentru pian (are doua concerte pentru pian si orchestra cu instrumentatie facuta de el: concertele pentru pian si orchestra in fa minor si in mi minor). Opera sa se compune printre altele din: 2 fantezii muzicale, 27 studii, 26 preludii, 17 poloneze, 58 mazurci, 17 valsuri, 21 nocturne, 4 balade, 4 scherzo-uri, 4 improntu-uri. Mazurcile, valsurile si polonezele compuse inca in Polonia sunt de fapt dansuri stilizate. Mazurcile sunt lirice si intime, iar valsurile sunt compozitii scilpitoare destinate saloanelor. Nu este greu de observat inspiratia lor patriotica in unele piese compuse in strainatate.

Chopin a compus ambele concerte pentru pian si orchestra inainte de a pleca in strainatate, si sentimental amandoua se leaga de rascoala din noiembrie ce a avut loc in Polonia cotropita.

Se poate percepe ca o ironie a soartei evenimentul ce a avut loc in perioada rascoalei impotriva Rusiei. Dupa atentatul din Varsovia din 19 septembrie 1862 impotriva guvernatorului (arist, generalul Berg, rusii au rascolit palatul familiei Zamoyski, si au aruncat afara pe fereastra pianul lui Chopin, la care compusese si cele doua concerte).

Dragoste si boala

In octombrie 1836 la prietenul sau Liszt a cunoscut-o pe George Sand, pe adevaratul sau nume Aurore Dudeyant, o scriitoare franceza cu o fire extravaganta. Scriitoarea era pasionata pentru oamenii de seama, si avusese cateva aventuri amoroase cu artisti romantici. Curand l-a introdus si pe compozitorul polonez in cercul artistilor romantici.

Sand si Chopin s-au indragostit in vara anului 1838. Iarna urmatoare au petrecut-o la o manastire din Mallorca, unde incercau sa vindece boala compozitorului. De cativa ani aparusera primele semne ale tuberculozei, semne care se accentuau in zilele ploioase. Clima mediteraneana, cat si peisajul minunat, au avut efecte benefice asupra lui Chopin, care acum lucra la noi compozitii. A compus aici siruri de creatii minunate, printre ele 24 de preludii, balada in fa-major, polonezele in la-major si in do-minor, si mai multe mazurci. In februarie 1839 perechea s-a intors in Franta, pe mosia din Nohant a lui George Sand. De atunci si pana in 1846 aici si-au petrecut verile. Pe timp de iarna se intorceau la Paris, unde compozitorul inchiria o locuinta separata. Cand nu era ocupat cu lectii de pian sau cu activitatea sa componistica Chopin isi petrecea timpul impreuna cu George Sand si cu copiii acesteia, Solagne si Maurice.

Cu trecerea anilor starea sanatatii lui s-a agravat tot mai mult. La toata inaltimea lui apreciabila avea numai 50 kg, cu ceva mai mult ca Solagne la 12 ani ai sai. Cu toate aceste impedimente, la cererea prietenilor, Chopin a hotarat sa sustina mai multe concer-te in public. Decizia lui i-a creat totusi o stare de neliniste si ingrijorare. Marie

d'Agonet, iubita lui Franz Liszt, a si remarcat odata ca "Chopin isi schimba parerile in mod continuu. La el un singur lucru este constant: tusea".

Concertul din 26 aprilie 1841 a avut un succes rasunator. Criticile erau inflacarate, suma incasata, uriasa. Dupa aceasta aparitie Chopin a mai concertat in public o singura data. In acelasi an Liszt remarca: compozitorul polonez are un renume atat de stralucit, incat vizibil sta deasupra oricarei critici.

Dar in acest timp relatia dintre Chopin si George Sand a inceput sa se destrame, si aceasta deceptie a agravat starea sanatatii compozitorului. Pe masura ce cresteau copiii scriitoarei, certurile dintre ei au devenit tot mai dure. Sand scria un roman a carui eroina se distrugea din cauza scenelor de gelozie ale iubitelui sau grav bolnav. Concluzia era foarte clara: scriitoarea se saturase de Chopin. Legatura lor s-a terminat in 1847, dupa un scandal furtunos.

Sfarsitul

Starea sufleteasca si sanatatea lui Chopin se degradau tot mai mult. Prietenii lui il indemnau la o noua aparitie in public pentru a-i abate atentia de la suferintele sale. De aceasta data o fosta eleva, Jane Stirling, il sprijinea in crizele nervoase si starile depresive devenite traditionale inaintea concertelor. In urma unei invitatii, in aprilie 1848 Chopin a plecat in Anglia. Grav bolnav, a concertat la Londra, si s-a angajat si pentru Edinburgh in Scotia, chiar dupa o calatorie de 12 ore cu trenul.

In scrisorile sale se plangea ca nu are aer si ca are impresia ca imediat "isi da duhul". Stirling, care vroia sa-i devina sotie, il enerva tot mai mult. Invocand efectele daunatoare ale climei britanice asupra sanatatii sale, Chopin s-a intors la Paris in noiembrie al aceluiasi an.

Imbunatatirea temporara a starii sanatatii sale a facut posibil sa petreaca cateva luni fericite printre prietenii sai. I-a revenit si dispozitia creativa (care il parasise dupa despartirea de George Sand) si in aceasta perioada a compus doua mazurci, care au aparut numai dupa moartea sa.

Boala l-a atacat din nou, si de aceasta data l-a invins. In ultimele zile a fost ingrijit de sora sa, Ludwika. Chopin a murit pe 17 octombrie 1849 in Paris, inmormantarea s-a desfasurat dupa un scenariu conceput de el, si printre altele in timpul ceremoniei s-a cantat si Recviemul lui Mozart.

Frederic Chopin a fost inhumat in cimitirul Pere Lachaise, nu departe de mormintele a altor doi compozitori italieni decedati nu cu mult timp inainte, Donizetti si Cherubini. Sicriul lui a fost presarat cu acel pumn de pamant pe care-l adusese din Polonia, si pe care il pastrase cu grija pe tot timpul sederii sale in strainatate. Numai dupa multi ani i-a fost transportata inima la Varsovia si zidita intr-o nava laterala a bisericii Sfanta Cruce.

Monumentul de pe mormantul lui Chopin a fost executat de ginerele lui George Sand, sotul Solangei. In satul sau natal Zeiazowa Wola au fost ridicate doua monumente in

amintirea lui, unul in 1894, celalalt in 1968. In 1948 casa natala a lui Chopin a fost transformata in muzeu.

In amintirea marelui compozitor polonez s-au fondat mai multe societati muzicale care ii poarta numele, iar incepand din 1927 la Varsovia, din cinci in cinci ani (nesocotind perioada din al II-lea razboi mondial) se organizeaza Concursul International de Pian Chopin.

1810

Anul nasterii lui Chopin in Zeiazowa Wola.

1818

Apar primele compozitii.

1818

Prima aparitie in public.

1826

Isi incepe studiile la Conservatorul din Varsovia.

1830

Chopin paraseste Polonia.

1831

Soseste la Paris.

1835

Se intalneste cu Schumann

1836

O cunoaste pe George Sand.

1838

Calatoreste la Mallorca impreuna cu Sand.

1841

Penultimul concert la Paris

1847

Rupe legatura cu Sand.

1848

Turneu de concerte in Anglia si in Scotia.

1849

Chopin moare la Paris.